

Overdenking Eerste Kerstdag 2015

Johannes 1.1-14

“Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.”

Als mensen mij vragen: wat is het belangrijkste punt van Kerstmis, dan zeg ik “Dat het licht schijnt in de duisternis en de duisternis het niet in haar macht heeft gekregen.” Dat is voor mij de essentie van Kerstmis.

We zien het al buiten. De dagen worden langer. Nu is het nog maar een minuut per dag, ongeveer. Maar het is onstuitbaar: het licht komt weer terug. De langste nacht is voorbij. En zo onstuitbaar als dat in de natuur gaat, zo hopen wij, zal het ook in de wereld gaan. Nu is er nog veel duisternis in de wereld, maar de duisternis zal het niet winnen van het licht. Uiteindelijk zijn het Gods genade en goedheid, die de duisternis zullen overwinnen. Ons idee is dat dit in Jezus zichtbaar is geworden. Doordat Hij in de wereld is gekomen, geboren, zwak en kwetsbaar als een klein kindje in een kribbe, in de nacht, te midden van de duisternis. Maar hij groeide en bereikte steeds meer mensen met zijn liefde. Uiteindelijk gingen zijn liefde de wereld rond, en bereikten vele mensen. Mensen die er door getroost werden en de kracht kregen om anders te gaan leven: leven vanuit dankbaarheid.

Tegenwoordig is Kerstmis nog steeds het feest van de liefde. We zien het aan de films die in deze tijd worden uitgezonden. Een mooi voorbeeld hiervan is *All You Need Is Love*. De formule van dit programma met Robbert Ten Brink is al lang van de buis gehaald, maar mag met Kerstmis altijd nog een keer van stal gehaald worden. “Omdat niemand met Kerst alleen mag zijn”. Een ander mooi voorbeeld is die heerlijke, ultieme, Engelse zwijmel-kerstfilm “*Love Actually*” die ook elk jaar weer gerecycled wordt. Een film waarin verschillende verhaallijnen over mensen die al of niet een liefdesrelatie hebben, briljant met elkaar vervlochten zijn. Het mooie van deze film is dat hij een vrij volledig overzicht biedt van de vele soorten liefde die er zijn: van klaverliefde tot promiscuïteit. Van familie-liefde tot narcistische eigenliefde.

Zelfs de naastenliefde ontbreekt niet. De meest hartverscheurende verhaallijn is over een jonge vrouw die verliefd is op een jongen op haar werk. Net als ze na ruim twee jaar ontdekt dat de liefde wellicht wederzijds is, zien we als

kijkers dat ze een geheim heeft. Ze wordt om de haverklap opgebeld door haar psychiatrisch zieke broer, die in een inrichting woont. Sinds het overlijden van hun ouders is zij min of meer verantwoordelijk voor hem. Maar hij belt haar dus om de haverklap. Steeds op de achtergrond de dreiging dat hij er een eind aan zal maken als zij niet komt, of niet de telefoon opneemt. En hij belt altijd: dag en nacht. Ook als de jonge vrouw eindelijk de liefde gevonden heeft. En het bittere is dat gebeurt waar zij al die tijd al bang voor is: haar nieuwe vriend trekt het voortdurende gebel en de emotionele chantage van de broer niet, en laat haar in de steek. Uiteindelijk kiest de vrouw er toch voor om met Kerst er voor haar broer te zijn, en niet voor de mogelijke liefde van haar vriend. Dat is pure naastenliefde. Het is een soort liefde waar je voor jezelf niks aan hebt. Liefde die puur bestaat voor en ter wille van je naaste.

Een ander punt waar deze film om draait is dat we elkaar met Kerstmis de waarheid durven zeggen. En dat gegeven, samen met mijn eigen geloof in het licht dat schijnt in de duisternis, dwingt mij nu tot een eerlijk verhaal: waar denk ik dat nu in deze wereld het licht in de duisternis schijnt? Is het de onbaatzuchtige naastenliefde, zoals ik dat hier net heb beschreven, ook al is het uit een film? Ik weet dat deze liefde bestaat. Maar het moet gezegd worden dat zelfs de naastenliefde een donkere kant heeft. Want geen mens kan alleen maar geven. We zien in *Love Actually* hoe die jonge vrouw lijdt onder de keuze die ze maakt voor haar psychiatrische broer. Door deze keuze kan ze haar eigen leven niet ten volle leven. En zo maakt iedereen die kiest voor naastenliefde, impliciet een keuze ten koste van zichzelf. Dus zelfs onbaatzuchtige naastenliefde is geen volledig licht dat de duisternis voorgoed overwint. Want naastenliefde kan later uitlopen op teleurstelling en bitterheid in het eigen leven.

Ik kan me niet voorstellen dat Jezus zoiets van mensen vraagt. Dat Hij ons vraagt om ons volledig op te offeren ten koste van ons zelf, ten bate van de ander. Zoals Jezus dat zelf overigens wel gedaan heeft. Wat is hierin de menselijke maat? Hoe kunnen we liefde geven, zonder zelf als een lege huls, als een uitgewrongen vaatdoekje achter te blijven? Waarmee we trouwens onze naasten ook weer tot last zouden zijn. En dan overwint aan het einde toch weer de duisternis. Ook zulke dingen heb ik wel meegemaakt. De eis om alles te geven wat je hebt, dát is ook een manier van de duisternis om macht

te krijgen over het licht. We zien dit mooi verbeeld in de verhalen over Jezus' verzoeken in de woestijn, die wij altijd in de tijd voor Pasen lezen. De duivel probeert daar Jezus ertoe te verleiden om heel het wereldleed op zich te nemen. Vanuit de gedachte, dat áls er dan iemand is die alle ellende in de wereld op kan lossen, dat toch wel Jezus moet zijn. Zo voelen wij ons zelf ook wel eens: de eis om jezelf te geven blijft knagen. Maar als de gevers uitgegeven zijn, wie blijft er dan over?

Als het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet overwonnen, dan moet dat licht een licht zijn voor iedereen. En niet alleen voor de dwalenden en hulpbehoevenden. Mag dat licht dan alsjeblieft ook schijnen voor de helpers en de hulpverleners? Mag dat licht alsjeblieft ook schijnen voor de sterke schouders, die de zware lasten dragen? Zo komen we bij de laatste zin van onze tekst uit Johannes 1, die vandaag Eerste Kerstdag, centraal staat: het woord is mens geworden. En heeft onder ons gewoond. Als het woord werkelijk mens geworden is, zal het geen onmenselijke dingen van ons eisen. We mogen onszelf geven en daarbij rekening houden met de menselijke maat. We mogen, nee moeten, daarbij ook onszelf in de gaten blijven houden, als wij al gevende dreigen onszelf weg te geven. Ook de gevers en helpers in deze wereld zijn zelf waardevol. Zijn kinderen van God, die er mogen zijn, en die gelukkig mogen zijn. Want alleen dan zal de duisternis zijn macht verliezen.

Blijf dus je eigen krachten in de gaten houden. Durf ook met Kerstmis te genieten van wat je gegeven is: de liefde, je familie, of je gezin, of datgene en vooral diegene van wie je liefde en kracht ontvangt. "Prettige geefdagen" werd ons toegewenst door de inmiddels failliete V&D – die dus zichzelf heeft weggegeven. Ik zou dit willen veranderen in: wees dankbaar voor wat je van God door het kindje Jezus gekrégen hebt: zo wint ook voor jou persoonlijk, het licht van de duisternis.

Amen